

MARI MEDIUMI ȘI INIȚIAȚI

(Europa mediumității spirituale și a ezoterismului creștin.

Europa marelui secol supranatural)

1850 - 1950

Traducere de Nicolae Constantinescu

CUPRINS

I. ALUNGAȚI SUPRANATURALUL, ȘI EL SE VA ÎNTOARCE ÎN GOANA MARE	7
II. ALLAN KARDEC (1804-1869)	15
1. Léon Rivail, autor de lucrări școlare	15
2. „Cartea spiritelor“	20
3. Părintele clasei muncitoare și al necăjiților	25
4. <i>Modern Spiritualism</i> made in Franța	30
III. ELIPHAS LÉVI (1805-1875)	39
1. Biblia libertății	39
2. Cheia marilor mistere	47
IV. HELENA BLAVATSKY (1831-1891)	55
1. Călătoriile inițiatice ale unei tinere rusoaice	55
2. Doi apostoli plecați să cucerească India	62
3. Constance și <i>Doctrina Secretă</i>	78
4. Ultimii ani ai sibilei	89
V. ȘARLATANI AI ACESTEI LUMI ȘI AI LUMII DE DINCOLO	99
VI. EXPERIENȚELE DOCTORULUI LUYs	109
VII. ÉDOUARD SCHURÉ (1841-1929) și RUDOLF STEINER (1861-1925)	115

1. Alături de Wagner și Ludovic al II-lea	115
2. Doi mistici raționali	123
3. Goetheanumul reconcilierii	132
4. Singurătatea celtului din Alsacia	139
VIII. CAMILLE FLAMMARION (1842-1925)	151
1. Un tânăr supradotat	151
2. Moartea și misterul ei	163
XI. LÉON DENIS (1846-1927)	173
1. Un autodidact, admirator fervent al lui Kardec	173
2. Un stoic plin de căldură	180
3. Prietenul lui Conan Doyle	187
4. Armonizarea științei cu credința	191
X. ANNIE BESANT (1847-1933) și KRISHNAMURTI (1896- 1986)	201
1. De la <i>Social Democratic Federation</i> la teozofie	201
2. Mesia cu de-a sila	212
XI. DOMNUL PHILIPPE (1849-1905)	225
1. Anunțat de preotul din Ars	225
2. Eminență cenușie în Sfânta Rusie	234
3. Învățăture și vindecări	241
4. O evanghelie după rapoartele poliției	251
5. Va fi multă întristare în lume	258
XII. GÉRARD ENCAUSSE, <i>ALIAS</i> PAPUS (1865-1916)	267
1. Un adept al hierofaniei	267
2. Între Anatole France, teozofie și spiritism	275
3. Războiul celor Două Roze	285
4. Facultatea Liberă de Științe Ermetice	293
5. „Voi muri pe la cincizeci de ani“	302
XIII. LIBRĂRIA SUPRANATURALULUI	315

XIV. LIBRĂRIA ARTEI INDEPENDENTE	325
--	-----

XV. PAUL LE COUR (1871-1954)	333
------------------------------------	-----

1. Investigația metafizică	333
----------------------------------	-----

2. Mișcarea Atlantis	340
----------------------------	-----

XVI. DE LA MEDIUMUL FIZIC	
---------------------------	--

LA MEDIUMUL MISTIC	349
--------------------------	-----

ALUNGAȚI SUPRANATURALUL, ȘI EL SE VA ÎNTOARCE ÎN GOANA MARE

Supranatural: un cuvânt ce face pe toată lumea să tresară și pe care toți îl consideră „minat“. Dar ce cuvânt nu e minat? Care cuvinte din acest domeniu pot fi folosite fără să-ți explodeze în mână? Prin urmare, îmi asum riscul să repet *supranatural* și îmi văd deja editorul, prietenii, creștini sau agnostici, și colegii ezoteriști încruntându-se. De aceea vreau să mă explic, să-mi definesc vocabularul și să mă apăr cu liniuța de unire: supra-naturalul nu se situează în afara naturii. El este, după cum indică numele, doar deasupra naturii, invizibil și totuși perceptibil ca acel zumzet vag al aerului cald care se ridică deasupra drumurilor.

Supranaturalul este aura vibrantă, omniprezentă și întăritoare a naturalului. Este zona intermediară între spiritual și fizic, este acea lume psihică cu care dialoghează cercetătorii absolutului, ocultistii, mediumii, dar și poeții, pictorii, muzicienii; pe scurt, toți inspirații.

Așadar, vom vedea evoluând în cursul acestor pagini personaje cu fațete, autentice, extravagante, diletante, mai puțin sataniste.

Până pe la jumătatea secolului al XIX-lea, s-a crezut că o convertire la ideile moderne excludea *ipso facto* tot ceea ce ține de ocultism; s-a crezut că toate formele de ghicit, care supraviețuiseră Antichității și Evului Mediu, aveau să dispară pentru totdeauna.

„Astrologia a sfârșit prin a dispărea ca o himeră zadarnică în fața luminii crescânde a certitudinilor științifice... Chiromanția a

ajuns la o discreditare pe cât de profundă, pe atât de meritată; nu mai este practică decât de măscărici și de șarlatani... Declarăm aici că nu am dezvoltat cât de cât subiectul chiromanției decât ca să-i înfățișez cititorului cât este de ridicolă și să-l îndepărtiez, pe cât ne este cu putință, de această stupidă știință.“ Astfel scria Pierre Larousse în al său Mare Dicționar Universal din secolul al XIX-lea, apărut în 1876.

Probabil că ar fi rămas stupefiat dacă i-am fi prezentat panorama mișcărilor religioase, parareligioase și ermetiste care constituie subiectul acestei cărți, arătându-i întoarcerea triumfală, nu doar a astrologiei și a chiromanției, ci și a necromanției, cartomanției, Cabalei, magiei negre sau albe, farmecelor, talismanelor, tuturor practicilor care au ilustrat sfârșitul secolului său... și ilustrează sfârșitul secolului XX; ciudată explozie a științelor oculte, în paralel cu explozia științelor propriu-zise.

În Marele Dicționar, lucrare monumentală demnă de Enciclopedie și însuflețită de aceleași intenții, Pierre Larousse își declara credința în știința atotputernică și îi ridică în slăvi rolul mântuitor: „Pe vremuri, superstiția a putut să fie aliata celor slabi; aceasta i-a amestec cu visurile ei poleite i-a transportat pe piscul munților și le-a arătat ca lui Hristos bogăția și fericirea. Dar, astăzi, știința i-a luat locul; ea și numai ea poate să-l susțină pe om în mijlocul încercărilor prin care trece și să-i arate, în mijlocul furtunii, poarta după care aspiră. Ea este pârgăia atotputernică cerută de Arhimede, care ridică o lume și o smulge din glodul în care zace“.

Pierre Larousse este un reprezentant perfect al acelui scientism care, combătând religia, anunțându-i sfârșitul ineluctabil, are ambiția să-i preia rolul consolator. Scientismul, religie laică, crede în dezvoltarea morală, intelectuală și tehnică absolut nelimitată a speciei zisă umană! Crede în Știință, noua Mamă Divină, care îl ține în brațe pe micuțul Progres, noul Mesia care trebuie să cristalizeze toate speranțele și să instaureze pe Pământ împărăția Omului.

La fel ca Enciclopedia lui Diderot, Marele Dicționar este o mașină de război contra a ceea ce autorul ei numește superstițiile din alte timpuri. În acest termen general, autorul include activitățile

misticilor și pe cele ale ocultiștilor. Îi atacă cu aceeași vigoare și pe unii, și pe alții: „Dar, de fapt, care au fost marile adevăruri descoperite de cei care se laudă că au obținut, prin extaz, cunoștințe superioare rațiunii? Să urmărim lista lor de la Iamblichos¹ și Proclus² până la Swendenborg, Baader sau Saint-Martin, fără a-i uita pe Sfânta Tereza și Francisc din Assisi, pe Marie Alacoque și Catherina Emmerich. Presupunând că s-a constatat un număr cât vrem de mare de minuni, unele mai îndoielnice decât altele, ce-ar dovedi toate aceste miracole?”

Este sigur că nici o descoperire științifică nu a venit pe canalul extaticilor, dar nu acesta era scopul lor.

Ca majoritatea contemporanilor săi, ca Allan Kardec pe vremea când se numea Léon Rivail, Pierre Larousse este convins că *superstițiile din alte vremuri* au pierdut viteză și sunt pe cale să-și dea duhul; nu mai prezintă decât un interes arheologic, o utilitate comparativă.

„A studia progresul, din fericire descrescător, al științelor oculte, înseamnă să studiezi nașterea, condițiile adevărate ale creșterii, revoluțiile, progresul inegal, dar real al științei.”

Totuși, el recunoștea meritele disciplinelor lui Hermes, care „în cursul nopții Evului Mediu au constituit singura și falsă lumină produsă de spiritul uman... Fără științele oculte, care constituiau studiul din nefericire nebunesc sau absurd al naturii, omenirea ar fi ajuns fără tranziție de la copilărie la senilitate”.

Într-adevăr, în timp ce scolasticii discutau la infinit despre abstracții, himere și ființe raționale, alchimiștii erau singurii care studiau faptele și practicau experiența.

La rândul său, discipolul independent al lui Auguste Comte, pozitivistul Littré, le aduce un omagiu: „Alchimia, himerică desigur, în visurile sale de transformare și de panaceu, a fost, totuși, deosebit de fecundă în fapte pozitive”.

Larousse și Kardec aveau simpatie față de lumea muncitorilor, care manifesta față de ei același sentiment, citindu-i la fel ca pe

1 Iamblichos din Calcis (c. 280-330), filozof grec. Raționalizând religia grecească, el este unul dintre ultimii neoplatonicieni care se opun creștinismului. Lucrarea sa *Despre mistere* este o pledoarie în favoarea miracolelor și ritualurilor magice (n.t.).

2 Filozof grec (412-485), autorul unei lucrări cu titlul *Teologia platoniciană* (n.t.).

Hugo sau Zola. Amândoi au murit în plină activitate și au avut funeraliile civile pe care le-au cerut. Amândoi și-au văzut, din cealaltă lume, unde probabil că au făcut în sfârșit cunoștință, opera continuată de *soții admirabile*.

Paralela pe care am făcut-o ar putea să se extindă și la Camille Flammarion, cel care, ca și maestrul său Kardec, împăca foarte bine scientismul cu spiritismul. La funeraliile marelui om, își exprimase această profesiune de credință: „Spiritismul nu este o religie, ci o știință, știință căreia abia îi cunoaștem ABC-ul. Natura îmbrățișează Omul; Dumnezeu însuși nu poate fi considerat decât ca un spirit în natură. *Supranaturalul nu există*. Manifestările obținute prin intermediul mediumurilor, ca și cele ale magnetismului și somnambulismului, se încadrează în ordinea naturală... Nu mai există miracole. *Știința guvernează lumea*“.

Supranaturalul nu mai există; Știința guvernează lumea: aceste rânduri ar putea să figureze în Marele Dicționar, biblia scientismului, care afirmase: *Nimic nu este și nu poate să fie supranatural*.

Or, acest supranatural, pe care Pierre Larousse credea că l-a alungat, se întorcea în goana mare și chiar în anul morții sale. În 1875, a apărut, scris de un condeii anglo-saxon, cuvântul *reîncarnare*, care avea să facă o carieră binecunoscută; în 1875, rusoaica Blavatsky înființa, împreună cu americanul Olcott, Societatea Teozofică; în 1875, apărea *Știință și sănătate*, în care „creștina scientistă” Mary Baker Eddy propovăduia vindecarea cu ajutorul mentalului și nega boala, bătrânețea și moartea. Și din acea zi *moartea nu mai este americană*!

Alungați supranaturalul, el se va întoarce în goana mare! E vorba de o cavalcadă fantastică de cavaleri în cămăși scrobite, guler tare și redingotă — numiți Kardec, Papus, Stanislas de Guadta, Saint-Yves d'Alveydre și de amazoane înfocate numite duceasa de Pomar, Helena Blavatsky, Annie Besant. Această cavalcadă grandioasă și uneori comică aș vrea să o evoc în cronică de față, pe care am fost nevoit să o limitez, în spațiu, la Europa și, în timp, la perioadele 1850-1920-1950.

Pentru că în anii douăzeci au dispărut Rudolf Steiner, Léon Denis, Édouard Schuré, ultimii eroi ai acestei epopei a spiritului,

și se stingea acest secol al XIX-lea traversat de personaje pasionate, excesive, însetate atât de fericire imediată, cât și de fericire eternă, într-un cuvânt, romantice.

Acești neoromantici germani, englezi, ruși, austrieci sau francezi se află într-o reacție permanentă cu societatea din timpul lor, fie ea wilhelmiană sau victoriană, nicolaică sau franziosefică, lubetistă sau fallieresă. Toți se ridică împotriva confortului intelectual și material, a naturalismului în literatură, a realismului fotografic în pictură, a pozitivismului și a scientismului în filozofie. Toți afirmă întâietatea imaginației, sensibilitatea, senzualitatea și dau curs liber misticismului heterodox, sentimentului naturii, melancoliei, voluptății spaimei, metamorfozelor visului.

Romantismul transcendent nu se oprește în 1850, la moartea lui Balzac („Suntem născuți ca să aspirăm la Cer”), nici chiar în 1885, la moartea lui Victor Hugo („Aceasta este legea misterioasă, să mergem întotdeauna dincolo de ea”). Anul 1850 ar fi mai curând cheia de boltă a acestei arhitecturi fantastice, a cărei fundație a fost pusă de Lamartine, Blake și Novalis. Romantismul francez, posterior anului 1850, recapătă un suflu nou cu Nerval, care își recunoaște datoria față de „bătrâna Germanie, mama noastră a tuturor”; cu Villiers de l'Isle-Adam, care vrea să fie un romantic clasic; cu Berlioz și sonoritățile sale faustiene, cu Rimbaud din *Iluminații*, cu Baudelaire care, după cum scria Hugo, a creat un fior nou; cu Barrès, al cărui individualism se exacerbează în cultul eului, cu Maupassant, care conferă literaturii noastre oculte capodopera sa *Le Horla*.

La rândul său, romantismul german, mai viguros ca niciodată, continuă să se inspire dintr-un trecut nebulos, să se întoarcă spre originile legendare ale națiunii și resurecția Evului Mediu. El se încarnează în personaje extraordinare precum Wagner, Ludovic al II-lea, Elisabeta de Austria. Al doilea romantism se plimbă prin această Europă occidentală, industrială și burgheză, agitându-și lotusul, așa cum muza lui Maeterlinck, Georgette Leblanc, mergea pe străzile din Bruxelles cu un crin în mână, îmbarcată în Madona din Quattrocento.